

ผลงานวิชาการ R2R

ชื่อเรื่อง ประสิทธิภาพของโปรแกรมสุขศึกษาแบบใหม่ต่อความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติของหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด โรงพยาบาลกันตัง จังหวัดตรัง

(Effectiveness of a New Health Education Program towards Knowledge, Attitude and Practice of Pregnant women with Premature Labor pain, Kantang Hospital, Trang Province)

เจ้าของผลงาน นางสาวลลิตา คงรอด และนางชญา ไชยฤทธิ์ หน่วยงานห้องคลอด โรงพยาบาลกันตัง จังหวัดตรัง โทรศัพท์ 095878899 ,0836409146 E-mail : watchara.supply.2013@gmail.com

บทคัดย่อ

ภาวะเจ็บครรภ์ก่อนกำหนด ส่งผลกระทบต่อภาวะสุขภาพของมารดาและทารกและยังเป็นสาเหตุทำให้เกิดการคลอดก่อนกำหนด ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของการตายปริกำเนิดในทารกและภาวะทุพพลภาพของทารก จากข้อมูลองค์การอนามัยโลก (World Health Organization :WHO) พบว่าทารกไทยเสียชีวิต 13 ราย ต่อทารกที่เกิดมีชีพ 1,000 ราย ซึ่งยังถือว่าเป็นตัวเลขที่ค่อนข้างสูง อุบัติการณ์ของโรงพยาบาลกันตังมารดาคลอดก่อนกำหนด มีแนวโน้มสูงขึ้น ดังนั้นการดูแลที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดผลกระทบดังกล่าว จึงมีความจำเป็นอย่างมาก ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการพัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้เพื่อป้องกันการเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดที่มีประสิทธิภาพ และเฉพาะเจาะจงกับหญิงตั้งครรภ์แต่ละราย เพื่อส่งเสริมความรู้ ในการดูแลตนเองที่ทัศนคติเชิงบวก และการปฏิบัติตนที่เหมาะสมเพื่อป้องกันการเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด เพื่อป้องกันการเกิดภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดซ้ำ หรือเมื่อมีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด สามารถดูแลตนเองและสังเกตอาการผิดปกติที่มาโรงพยาบาลได้ทันเวลา และเพื่อให้การตั้งครรภ์ดำเนินต่อไปจนครรภ์ครบกำหนดคลอด

ความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมการสอนสุขศึกษาแบบใหม่ ด้านความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติของหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด ในการป้องกันภาวะเจ็บครรภ์ก่อนกำหนดก่อนและหลังได้รับโปรแกรมก่อนและหลังได้รับโปรแกรมเพื่อป้องกันภาวะเจ็บครรภ์ก่อนกำหนด

วิธีการ อธิบายรูปแบบการศึกษา การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยโดยใช้ 1 กลุ่มทดลอง One Group Pretest - Posttest Designกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 ราย ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง โดยใช้เกณฑ์คัดเข้า (Inclusion criteria) และเกณฑ์คัดออก (Exclusion criteria)

เครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย คือ โปรแกรมการสอนสุขศึกษาแบบใหม่ และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิผลของโปรแกรม1.โปรแกรมการสอนสุขศึกษาแบบใหม่ ประกอบด้วยกิจกรรมย่อย 3 กิจกรรม คือ

1) การมีส่วนร่วมรับฟังสุขศึกษาของผู้ป่วย สามี่และ/หรือญาติ 2) การประเมินความรู้หญิงตั้งครรภ์ก่อนและหลังได้รับโปรแกรมสุขศึกษา และ 3) การติดตามเยี่ยมอาการ 7 วันหลังจำหน่ายผู้ป่วย

2.แบบสอบถามประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาแบบใหม่ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือแบบสอบถามความรู้ทัศนคติ และพฤติกรรมของหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด ณ โรงพยาบาลกันตัง จังหวัดตรังที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และผ่านตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน

เมื่อได้รับการสอนจากโปรแกรมการให้ความรู้รูปแบบใหม่แล้ว กลุ่มตัวอย่างจะได้รับการประเมินซ้ำก่อนจำหน่าย โดยใช้เครื่องมือชุดเดิมในการประเมิน รวมทั้งมีการติดตามเยี่ยมอาการ 7 วันหลังจำหน่าย และติดตามการกลับมารับบริการด้วยภาวะเจ็บครรภ์ก่อนกำหนดซ้ำ

ประชากร คือ หญิงตั้งครรภ์ที่มีอายุครรภ์ 28 สัปดาห์-36 สัปดาห์ 6 วันที่มีอาการเจ็บครรภ์ก่อนกำหนดที่รับไว้ในแผนกห้องคลอด โรงพยาบาลกันตัง จังหวัดตรัง ระหว่างวันที่ 1 มีนาคม – 30 พฤษภาคม 2560 จำนวน 10 ราย
กลุ่มตัวอย่าง คือ หญิงตั้งครรภ์ที่มีอายุครรภ์ 28 สัปดาห์-36 สัปดาห์ 6 วัน มีอาการเจ็บครรภ์ก่อนกำหนด ได้รับการนอนโรงพยาบาล ณ ห้องคลอด โรงพยาบาลกันตัง ช่วงวันที่ 1 มีนาคม – 30 พฤษภาคม 2560 จำนวน 10 ราย

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า รูปแบบการให้โปรแกรมสุขศึกษาแบบเก่าและแบบใหม่ ในหญิงตั้งครรภ์มีความรู้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 ($P > 0.05$) รูปแบบการให้โปรแกรมสุขศึกษาแบบเก่าและแบบใหม่หญิงตั้งครรภ์มีการปฏิบัติตน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P > 0.05$) รูปแบบการให้โปรแกรมสุขศึกษาแบบเก่าและแบบใหม่ หญิงตั้งครรภ์มีทัศนคติที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P < 0.05$) อภิปรายผลในกลุ่มที่หญิงตั้งครรภ์มีความรู้และการปฏิบัติตนที่ไม่แตกต่างกันดังนี้

โปรแกรมสุขศึกษาเนื้อหามากเกินไป เนื้อหาไม่ครอบคลุมแบบสอบถาม ใช้คำที่มีศัพท์แพทย์ หญิงตั้งครรภ์ไม่เข้าใจแบบสอบถามใช้รูปแบบระดับคะแนนของไลเคิร์ต (5 ระดับ) บางครั้งตัดสินใจได้ยาก เก็บแบบสอบถามโดยการหว่านแบบสอบถาม ซึ่งหญิงตั้งครรภ์อาจอยู่ในภาวะเครียด และข้อความอาจมีความหมายกำกวมคือผู้ตอบแต่ละคนอาจจะเข้าใจความหมายของข้อความไม่เหมือนกัน มีหญิงตั้งครรภ์ 1 ราย อ่านหนังสือได้แต่อ่านซ้ำ ผู้วิจัยได้อ่านให้หญิงตั้งครรภ์ฟังและตอบคำถาม พบว่า ในข้อความหญิงตั้งครรภ์ตอบได้ถูกต้องแต่เลือกคำตอบไม่ถูกต้อง และช่วงเวลาตอบคำถาม Pre test และ Post test ห่างกันประมาณ 1วันทำให้หญิงตั้งครรภ์ไม่ได้ใส่ใจในข้อความมากนัก พบว่าหญิงตั้งครรภ์ที่อายุ 15 ปีมีภาวะเครียด ตั้งครรภ์ไม่พร้อมต้องอาศัยอยู่กับครอบครัวของสามี ซึ่งแม่สามีไม่เข้าใจในการดูแลหญิงตั้งครรภ์และสามีทะเลาะกับหญิงตั้งครรภ์ตลอดเวลาและทุกครั้งที่มาอนโรงพยาบาล ซึ่งภาวะเครียดน่าจะมีผลต่อการตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่าง หญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเจ็บครรภ์ ที่มีอายุครรภ์ 28 สัปดาห์ ถึง 36 สัปดาห์กับ 6 วัน ที่Admitted ที่ห้องคลอด โรงพยาบาลกันตัง ซึ่งใช้เวลาในการนอนโรงพยาบาล 1- 3 วัน /รายพบว่าในช่วงอายุ 15-18 ปี ระดับการศึกษา ประถมศึกษา มีคะแนน ความรู้และการปฏิบัติตนขณะตั้งครรภ์ หลังใช้โปรแกรมสุขศึกษาแบบใหม่

คะแนนน้อยลง และหญิงตั้งครรภ์ที่มีอายุ 38 ปีมีคะแนนความรู้และการปฏิบัติตนขณะตั้งครรภ์น้อยที่สุด ในหญิงตั้งครรภ์ที่มีอายุ 30-35 ปี จบปริญญาตรี พบว่ามีระดับความรู้เพิ่มขึ้น น่าจะสรุปได้ว่า ระดับการศึกษาและอายุ มีผลต่อ ระดับความรู้และพฤติกรรม ของหญิงตั้งครรภ์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรปรับปรุงแบบการสอนสุขศึกษาโดยพิจารณาคำศัพท์ทางการแพทย์ลง และอาจใช้ภาษาถิ่นให้มากขึ้น เพื่อให้หญิงตั้งครรภ์ที่มีข้อจำกัดด้านความรู้ ได้เข้าใจเนื้อหาสุขศึกษามากขึ้น กลุ่มตัวอย่าง หญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเจ็บครรภ์ ที่มีอายุครรภ์ 28 สัปดาห์ ถึง 36 สัปดาห์กับ 6 วัน ที่รับไว้ในโรงพยาบาล ที่ห้องคลอด โรงพยาบาลกันตัง ซึ่งใช้เวลาในการนอนโรงพยาบาล 1- 3 วัน /ราย

2.ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อ ความรู้และการปฏิบัติตนขณะตั้งครรภ์ หลังใช้โปรแกรมสุขศึกษาแบบใหม่เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงโปรแกรมการสอนสุขศึกษาให้เหมาะกับหญิงตั้งครรภ์แต่ละรายต่อไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

พัฒนาโปรแกรมการสอนสุขศึกษาที่มีประสิทธิภาพโดยการมีส่วนร่วมของหญิงตั้งครรภ์และครอบครัว เพื่อขยายผลการนำโปรแกรมการสอนสุขศึกษาแบบใหม่ ไปใช้ในหญิงตั้งครรภ์ทั้งในแผนกฝากครรภ์ โรงพยาบาลกันตัง และโรงพยาบาล อนามัยตำบล ตั้งแต่ฝากครรภ์ครั้งแรก เพื่อส่งเสริมความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติตนของหญิงตั้งครรภ์เพื่อป้องกันการคลอดก่อนกำหนด